



אור ההליכות

גיליון 151
כסליו
תשפ"ב

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית הדין
לדיני ממונות

ארגון
"אשת חינך"

כולל
להכשרת דיינים

שבטות עיון | ירחי כלה
וישיבות ר"ח

הוצאת ספרים
מכון משה

אתר
"נצח ישראל"
www.net-sah.org

העלון מוקדש לדפוס
ר' משה ברח"ם
הי"ו

ברכת הגשמים | מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

של מספר ימים ואף שבועות. לכן כל אימת שיוורדים גשמים מרובים בפרק זמן אחד מברכים ברכות אלו. נשאלת השאלה מהדרו הגדר של גשמים רבים המחייב ברכה זו? בגמרא מסכת ברכות (נט,ב) נאמר: "מאימתי מברכין על הגשמים? משיצא חתן לקראת כלה". לתיאור המליצי הזה נאמרו פירושים שונים. עם זאת הרמב"ם מבאר וכותב בהמשך ההלכות (שם,ו): "מאימתי מברכים על הגשמים, משירבו המים על הארץ ויעלו אבעבועות מן המטר על פני המים וילכו אבעבועות זה לקראת זה". הגר"י קאפח פירש על אתר שדברי רבינו נראים מדויקים דהיינו כאשר נוצרה הצטברות של שכבת גשמים על האדמה, הטיפות שיוורדות על אותה הצטברות יוצרות מעגלים הנפגשים ביניהם, מעגלים שהולכים זה לקראת זה ומתאחדים.

לפיכך כשגשמים רבים יורדים האדמה הצמאה בולעת אותם, ולא נודע כי באו אל קרבה. רק כאשר הגשמים ממשיכים לרדת בהתמדה ובריבוי, והאדמה כבר רוויה, נוצרים בה גומות מים ושלוליות מים. במציאות זו של גשמים הממשיכים לרדת, טיפות המים היוורדות על השלוליות יוצרות אבעבועות מים כמתואר על ידי הרמב"ם. בנסיבות אלו יש לברך על ריבוי הגשמים.

לעניות דעתי די בכך שאנו יודעים כי כבר הגיעו הגשמים למידה זו על מנת לברך, אפילו בתוך הבית, אפילו בלילה, בין בחול ובין בשבת. כשפסקו הגשמים ולא ירדו מספר שבועות, והאדמה חזרה להיות יבשה וצמאה, אם לאחר מכן חזרו וירדו הגשמים בריבוי כמתואר לעיל אזי ניתן לחזור ולברך. אפילו בתוך שלושים יום משום שברכה זו היא לפי המאורע, ואינה כמו ברכות השבח הנאמרות על דברים קיימים ועומדים כגון הראוה את הים הגדול אלא כמו על הברקים והרעמים.

בנוסף יש להעיר שהללו המפרשים "משיצא חתן לקראת כלה" דהיינו שהגשמים זורמים ברחובות והזרמים נפגשים בזוויות הרחובות, בימינו אין זה ביטוי לריבוי גשמים כלל. זאת מכיוון שחזרנו לעידן האבן, כל רחובותינו סלולים בכבישים ומרוצפים במדרכות, ודי בירידת גשמים מעטים הגורמים להיווצרות זרמי מים ברחובות, ולכן אין באותם גשמים ביטוי לגשמי ברכה.

חכמי ישראל קבעו תפילות למען הגשמים, ולא רק התפילה השגרתית בתפילת שמונה עשרה אלא גם תפילות שניתקנו לימי תענית בזמן עצירת גשמים. כל זאת כדי שהקב"ה יפתח לנו שערי שמיים ויוריד לנו גשמי ברכה. אמנם חכמי ישראל ראו בגשמים דבר חיוני לעצם קיומנו הפיזי, אך לא זו בלבד אלא גם ראו בהם מכשיר החיוני לעצם קיומנו הרוחני, זה המעמיק את האמונה בבורא עולם. הגשמים יוצרים תלות מכרעת בין הקב"ה לעם ישראל בארץ ישראל מפני שארץ ישראל היא ארץ התלויה ברחמי שמיים לעניין הגשמים. ארץ אשר ירדת הגשמים בה תלויה במעשינו – אם נלך בדרך ה' יתקיים בנו הכתוב "ונתתי גשמיכם בעתם..." (ויקרא כו, ד) ואם חס ושלום לא נלך בדרך ה' אזי "וחרה אף ה' בכם ועצר את השמיים ולא יהיה מטר..." (דברים יא, יז).

כשם שחכמי ישראל תקנו תפילות לעת עצירת גשמים כך הם תקנו גם ברכה מיוחדת כדי להודות לה' בעת ירידת הגשמים וריבויים. הרמב"ם בהלכות ברכות (יה) כותב: ירדו גשמים רבים, אם יש לו שדה מברך שהחיינו, ואם הייתה שלו ושל אחרים מברך הטוב והמטיב". דהיינו בחברה חקלאית כשלאדם בדרך כלל יש שדה משלו והוא נהנה מירידת הגשמים, עליו להודות לקב"ה על כך ולברך 'שהחיינו'. כמו כן אם אדם חולק שדה יחד עם אחרים יברך "הטוב והמטיב" כלומר 'הטוב' – לו, 'והמטיב' – לאחרים. אולם מה יברך אדם על ריבוי ירידת הגשמים כאשר אין לו שדה? הרי לבסוף גם הוא נהנה מאותם הגשמים.

על כך מוסיף הרמב"ם: "ואם אין לו שדה מברך מודים אנחנו לך ה' אלודינו על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו... ברוך אתה ה' רוב ההודיות אל התשבחות". דהיינו לאנשים החיים בחברה עירונית שבודך כלל אין בבעלותם שדות, תקנו ברכה מיוחדת על מנת להודות על ריבוי הגשמים.

בשולחן ערוך כותב מרן (אורח חיים, סימן רכא): "אם היו בצער מחמת עצירת הגשמים, וירדו להם גשמים מברכים עליהם..." ומונה את הברכות בין בעלי שדה, ביחיד או בשותפות, ובין חסרי שדה. לעומתו, ברור כי הרמב"ם שלא הוסיף את הרישא המופיע בדברי מרן, לא סייג את אמירת הברכות על ריבוי הגשמים רק כאשר הגשמים ירדו ואחר זמן נעצרו, אלא לפי המציאות בארץ ישראל – מדי פעם יורדים בחורף גשמים מעטים, וביניהם יש הפסקה



אור החינוך - הרב יונתן לוי ביקורת - משימה בלתי אפשרית



"ראוי לו לאדם למחות במה שבידו למחות מן העברות וכל שיש בידו למחות ולא מיחה אפילו קיים את כל התורה הרי זה צדיק שאינו גמור ומקבל את דינו". אדם אינו יכול לעמוד מנגד כשרואה את זולתו עובר עבירה, עליו להעיר לו ולהפרישו מאיסור. הדבר נכון על אחת כמה וכמה בחיוב ההורים ביחס לילדיהם, אפילו קודם שהגיעו לגיל מצוות (לפרטי החיוב: ט"ו, ט"ז, ט"ח, ט"ט, ש"ג).

ואף על פי כן, כבר חכמי התלמוד, רבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריה (ערכין טז ע"ב) אמרו שבמבחן התוצאה, הביקורת לא פועלת את פעולתה, הן משום שהאנשים אינם פנויים לקבל את תוכן הביקורת ובתגובה מחפשים חסרונות אצל המבקרים, והן משום שאיננו יודעים לבקר באופן כזה שמאפשר למושא הביקורת לקבלה. מה הבעייתיות שבביקורת? על כך בעז"ה בעלון הבא.

יונתן לוי, מחבר הספרים: "סודות החינוך" - הדרכות חינוכיות להורים, ומתגברים בקדושה" - הדרכות מעצימות לנער המתבגר.

050-9391244
yonaam@gmail.com

"למה לא הגעת בזמן?" "למה אתה תמיד שוכח לפנות את הצלחת שלך?!" "הדלת לא נסגרת לבד, נולדת באוטובוס?" משפטים כאלה ואחרים נשמעים בבתים רבים. מגמת ההורים היא להעיר את תשומת ליבו של הילד לכך שפספס משהו. כוונתם ודאי טובה, אך לא תמיד היא משיגה את המטרה. אחת הדרכים הפשוטות לדעת האם מה שאמרנו השפיע על השומע היא לבחון את מספר הפעמים שהיינו צריכים לומר זאת עד שנוצר אצלו שינוי קבוע. על פי רוב משפטים שכאלה אינם יעילים, ובכל זאת אנו נוטים להשתמש בהם מבלי משים. משפטים אלו הינם משפטי ביקורת. מבחינת ההורים הם בבחינת "ביקורת בונה", אך הילד לא תמיד רואה זאת באותו אופן. במאמרים הבאים ננסה להתבונן לביקורת בעיניים, ללמוד מה המקום שלה, והאם יש דרך אחרת להעביר מסרים שחשובים לנו.

ביקורת מכונה בתורה: "תוכחה". המקור בתורה לחובת הביקורת נלמד מהפסוק (ויקרא יט, יז): "לֹא תִשְׁנֹא אֶת אָחִיךָ בְּלִבְךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא". הרמב"ן (על אתר) מסביר שאיננו יכולים לעמוד מנגד ולא להעיר לחוטא, ואם נעשה כן - נישא את חטאו. לכאורה יש לכך גם סימוכין מדברי התלמוד (שבת נד ע"ב, סוף העמוד) האומרים שכל שיכול למחות בעוברי עבירה ואינו מוחה נענש על העבירות שלהם. והמאירי (בית הבחירה, עבודה זרה ד ע"א) מוסיף כי



הכל מושלם! האמנם? | חגי צדוק



אנשים נופלים לדיכאון, חרדות, OCD, כעסים, ועוד מהדברים 'החביבים' הללו. בגלל אמונה שלילית זו. אגב, יתכן שאמונה זו יעילה לאנשים מסוימים, אינני יודע, אבל הם חייבים להיות כאלה שבאמת לא מסוגלים לטעות, עם כוחות נפש אדירים - לא מצויים, וכאלה שלא עוברים את סף הלחץ היעיל (כל לחץ, יעיל עד גבול מסוים. ברגע שעוברים אותו, היכולות הקוגניטיביות שלנו נפגעות, שזה אומר, למשל, זיכרון וריכוז נמוך. זהו תוצר של הורמוני הסטרס המופרשים). אני לא מכיר אדם כזה. ובסוף, אם אדם סובל מזה, או הסובבים אותו סובלים מתכונתו, זה כנראה לא יעיל גם לו.

אז מה יעשה הרוצה להשתחרר מעבדות קשה זו? הנה בקצרה: (והורים לילדים כאלה, קחו את העקרונות, ובחכמתכם, התאימו לעשייה מול הילדים. העיקרון אחיד, העברת המסר צריכה להיות חכמה, לא מציקה ולא מלחיצה).

דבר ראשון, חשוב (וחשוב גם שתרשום) מהם היתרונות המדומים של הפרפקציוניזם, ומהם החסרונות. העמד אלה מול אלה, ושאל את עצמך: האם כל זה שווה לי??? (אגב, בדרך כלל תגלה, שגם ה'יתרונות', אינם כמו שחשבת, ואף נסותרות על ידי החסרונות). הזכר זאת לעצמך מידי יום במהלך תקופת העבודה על תכונה זו.

בשלב הבא - ואל תיבהל מידי, אתה צריך ליישם בשטח את מה שלימדת את עצמך... בלי זה, לא תפנים באמת. כל עת שאתה נתקל בפעולות שלך, שנובעות מגישה פרפקציוניסטית, וותר עליהן. אל תבצע דברים בשלמות. לא תצליח בבת אחת. בטווח הקרוב, גם לא תצליח בדברים שמאוד חשובים לך, אך התחל מהדברים הקלים בעיניך. כך התמד לאורך זמן, עד שתיישם זאת בהדרגה, בדברים החשובים יותר.

בהצלחה!

שמעו הגדרה חכמה לפרפקציוניזם: "...הנטיה להאמין שיש פתרון מושלם לכל בעיה, שלעשות משהו באופן מושלם (ללא טעויות) זה לא רק אפשרי, אלא גם הכרחי, ושכלל טעות, אפילו הקטנה ביותר, יהיו השלכות חמורות" (קלארק ובק, מתוך OCCWG)

ולמה בעיניי זו 'הגדרה חכמה'? כי התשובה למה להשיב 'לא!' לפרפקציוניזם, מצויה בעצם הגדרתו. הגדרת חכם חצי תשובה... איך? קראו שוב, והפעם עם הדגשות והערות:

"הנטיה להאמין (זו רק אמונה שלך) שיש פתרון מושלם לכל בעיה (אמת?)... שלעשות משהו באופן מושלם ללא טעויות, זה לא רק אפשרי (אמת?), אלא גם הכרחי (אמת?), ושכלל טעות, אפילו הקטנה ביותר, יהיו השלכות חמורות (זהו ניסיון חייץ? או של אחרים?)".

כשנתקלתי בהגדרה זו, עלה חיוך אוטומטי על פניי. זו הצבת מראה מול הפרפקציוניזם, שמראה עד כמה היא לא יעילה, לא ריאלית, ומזיקה.

מדוע זה נושא חשוב? נראה לאן זה מוביל. הנה דוגמא עכשווית: אני יושב עם אדם מקסים, חכם, אינטליגנט, רק שבעיה קשה מעיבה על חיי המוצלחים. הוא סובל מהפרעת חרדה כללית (gad), שתסמיניה אצלו בין השאר, תחושת לחץ וחרדה תמידית, משהו מתיש ומסייט, נוסף על התקפי חרדה במצבים מסוימים. מי שלא מכיר, מי שלא נתקל באדם שסובל כך, יתקשה לדמיין. זה סבל.

והנה תוך ניסיון להמשיג את הקושי שלו - כשלי הכיוון כבר ברור (כי היום הידיעות האמפיריות הקיימות בתחום הפסיכותרפיה, מסייעות להמשיג ביתר קלות את האמונות המשמרות את ההפרעה), עלינו כמובן על בעיית הפרפקציוניזם שלו. בעסק שלו, הוא מבצע את הפרויקטים שלקח על עצמו, בלחץ וחרדה, כי "לעשות משהו באופן מושלם (ללא טעויות) זה לא רק אפשרי, אלא גם הכרחי, ושכלל טעות, אפילו הקטנה ביותר, יהיו השלכות חמורות"... ממש כהגדרה הנ"ל. זו אמונה מרכזית מבין האמונות שהרסו את חיינו. זה פשוט הפך לכדור שלג רע במהלך השנים, שבשלב מסוים, עם עומס העבודה, הכריע אותו. חיינו הפכו לסבל. כשהוא גורר עמו, את חיי בני ביתו.



חגי צדוק, מרצה ויועץ נישואין ופסיכותרפיה.
052-7673970
אתר: hagaiz.co.il



היערכות לקראת שביעית תשפ"ב | מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

להלן סדר עדיפות רכישת פירות וירקות בשביעית:

1. איסוף שישיית
2. יכול חו"ל
3. גידולי ערבה
4. מצעים מנותקים בתוך חממות
5. היתר מכירה
6. אוצר בית דין

בכל מקרה אנו נגד יכול נוכרי (גידולים של פלסטיניים) מאחר ואין אנו רוצים לחזק ידי אויבנו.

לגבי אוצר בית דין, שיטה זו נסמכת על תוספתא שמתארת כיצד שלוחי בית דין מווסתים את צריכת יכול שביעית באופן שהם יושבים בכניסה לערים ולקחים ממי שלקט יותר ממזון 3 סעודות את היכול העודף ממזון 3 סעודות ומניחים אותו באוצר בית דין כדי לחלקו בהמשך. ודין זה רבנו לא הביא להלכה, כי הוא פשוט מאוד, שכל בי"ד במקומו צריך לפעול נגד הנוטלים מפירות שביעית מן ההפקר יותר ממה שמותר, וסוחרים בפירות שביעית.

אולם בתוספתא נאמר שביה"ד ממנה שליחים כדי לטפל בקטיף שלפירות שביעית, ובחלוקה של פירות אלו. ומשמע זה בקטיף כמו כל שנה, דבר שהוא אסור. לכן משמע שלאחר הביעור, הפירות הללו מותרים. דינים אלו רבנו לא פסק להלכה, כי אין להם סימוכין לא במשנה ולא בתלמודים ולא בספרא, בספרי ובמכילתא. לכן אין רבנו מכיר באוצר בי"ד כזה. שפועל בשונה מההלכות שנלמדו במשנה, בתלמודים ובמדרשי הלכה.

המצב היום יותר בעייתי, כי כל גורם כשרותי ממנה לו בי"ד, שלא מונה על ידי ציבור, ופונה לבעלי שדות ומציע להם שהוא יהיה הבי"ד שלהם כתנאי שיפקירו את היבולים והוא כבי"ד יפעיל פועלים לקטיף בלי שום שינוי ולא יאסוף היבולים ולהעברתם לצרכנים, כביכול כחלוקה בדמי עלות, אבל הצרכנים משלמים מחירים יקרים ושוקלים הפירות.

לכן בנוגע למנוי אוצר הארץ, מאחר וחלק מהיכול המשווק על ידם הינו אוצר בית דין הרי שהמנוי הכספי ימנן מנגנון שלשיטת רבינו פועל שלא כפי ההלכה. ועדיף שלא לעשות מנוי באוצר הארץ, אף שהם עושים עבודה מבורכת, יש לזכור שהיינות של אוצר בי"ד אחרי הביעור לפי רבנו הם אסורים בשתייה וליש לבערם.

לגבי יכול שישיית – לפי שיטת רבינו בירקות הולכים לאחור לקיטה, ולכן כל ירק שנלקט לאחר ראש השנה הקרוב הינו אסור באיסור ספיחין (לדעת פוסקים אחרים הולכים לפי רוב גידולו).

לגבי היתר מכירה, לשיטת רבינו אין קנין לגוי להפקיע מקדושת הארץ, גם אם המכירה היתה אמיתית, ולכן ביכול זה יש קדושת שביעית ויש איסור ספיחין.

איסור ספיחין אינו חל ביכול שישיית, ולא ביכול יכול חו"ל, ולא בגידולי ערבה ומצעים מנותקים, שבתוך חממות.

הפקר בשביעית – יש לבצע באמצעות פתיחת שערים. אם יש חשש להשחתה או לנזק ניתן

לתלות שלט שניתן לקבל מפתח בבית או לציין שעות פתיחה מסוימות.

פירות אילן – אם הפרי נחנט בשישית, אין בו קדושת שביעית. אולם אם הפרי נחנט לאחר א' בתשרי ולפני ט"ו בשבט של השביעית, הרי יש בהם קדושת שביעית ונראה שאין להפריש תרומות ומעשרות.

יכול הקדוש בקדושת שביעית, יש לאוכלו בדרך שרגילים לאוכלו (לאוכלה ולא להפסד) לפי מנהג המקום.

ביעור פירות שביעית – לשיטת רבינו לאחר זמן הביעור יש חובה לבער את הפירות והם אסורים באכילה.

דישון אדמה – דישון הינה פעולה האסורה בשביעית ולכן מומלץ לדישון בשישית בדישון שהוא מתמוסס באופן אטי, כדי שהאדמה תדושן גם בשנת השביעית.

לגבי גזיון גדר חיה, אפשר רק לאחר שהתמלאו ענפיה.

מותר לרסס עשבים שוטים בשביעית. צמחיית פרא שיש חשש לנחשים ועקרבנים, מותר לנכש אותה.

אדם שעובד לפרנסתו כגון, מותר לו לבצע רק פעולות שמקיימות את הצמחים (לאוקומי ולא לאברויי), ואם מאיימים בפטוריו, מותר לו לבצע מלאכות ע"י אמירה לגוי, כי שביעית בזה"ז דרבנן, ואמירה לגוי דרבנן (אם בכלל יש דין כזה בשביעית), הרי תרי דרבנן ובגלל פרנסתו של אדם ניתן לדחות.

שאלות בנושא השמיטה:

ש. האם יש המלצה להירשם לאוצר הארץ לרכישת פירות וירקות בשנת השמיטה?

ת. אף שיש לשבח את אוצר הארץ על פעולותיהם החשובות, אנו לא נירשם, כיון הם פועלים גם עפ"י אוצר בי"ד, שלפי שיטתם, הוא אסור.

מדוע לא אוצר בי"ד? בפועל אין בעל השדה מפקיד שדהו לכולי עלמא. אלא לגוף הכשרות שקורא לעצמו בי"ד, בי"ד שמינה עצמו, ולא מונה ע"י ציבור, והוא פועל כקבלן, שיהיו לו בעלי שדות שיפקירו בפניו את שדותיהם והוא יטפל ביבולים, בקצירתם ובקליפתם, ובחלוקתם, הקצירה והזמירה והקטיף נעשים בלי שינוי. כי לדבריהם, הם בי"ד ושאינם מוגבלים ע"י ההלכה לשנות. חלוקת היבולים היא למעשה מכירה לקוחות, אף שאומרים שהכסף הוא רק דמי הוצאות. בפועל התמורה יקרה יותר מדמי הוצאות. בעל השדה שהפקיר שדהו ועובדיו אמורים להמשיך לעשות מלאכות לקיום ולא להבראות והם כשלוחי בי"ד. היש באמת פיקוח על מלאכותיהם?

ש. האם מותר להשכיר בשנת השמיטה בית עם גינה ליהודי שאינו שומר תורה שככל הנראה יעשה בגינה מלאכות אסורות?

ת. יתנה עם השוכר שיעשה מלאכות רק לקיום הגינה ולא יותר. ויאסור עליו נטיות זוריעה וכיו"ב אם הדייר לא קיים את התנאי, אין איסור על המשכיר שהרי מעשים שבכל יום שמשכירים

דירות, והדיירים מחללי שבת בדירות ובוועל נידות וכיו"ב. הקושי הוא שאם נטע בשביעית, אם מותר למשכיר ליהנות מאותם נטיעות, בתום השכירות, נלענ"ד שמאחר והנטיעה היתה בניגוד להוראתו, לא יחול עליו הקנס, לעקור הנטיעה.

ש. יהודי דתי העובד כגון, כיצד עליו להיערך לשנת השמיטה, האם הוא יוכל להמשיך לעבוד כגון?

ת. יעשה רק מלאכות קיום, לרבות כיסוח הדשא והגדר החיה, כדי שלא יתקלקלו. אבל לשתול אסור, ואם כופים עליו, ומאיימים שיפטרנה, שיאמר לגוי לעשות לו שירות זה ויתגמל אותו, כי שמיטה בזה"ז דרבנן, ואמירה לגוי דרבנן הרי תרי דרבנן. ומפאת אבדן פרנסה, יש להתיר.

ש. האם אני צריך לתלות על העצים שלט "הפקר" או שמי שיודע את הדיו יכול לבוא ולטול ומי שלא לא?

ת. אין חובה לתלות שלט, אבל יש להשאיר את השערים פתוחים.

ש. האם גזירת ספיחין חלה על צמחי תבלין כגון נענע, ריחן, רוזמרין וכיו"ב? ומה לגבי אותם שאוכלים צמחים אלה?

ת. כל שהוא רב שנתי, אין בו גזירת ספיחין, ולכן הריחן מותר וכן הנענע. ואם הרוזמרין רב שנתי, מותר.

ש. יש לי בעבודה חברים ערבים, והם ידידים ולא עוינים כלל, האם אפשר לקנות מהם ירקות ופירות? מה לגבי איסור ספיחין מהם ושמיטת קדו"ש?

ת. מותר קניית פרטים מוגבלת, ולא פרהסיאיות, ואין בהם ספיחים אבל יש להם קדושת שביעית.

ש. יש לי שענון השקיה שאני מכוון אותו מלפני ראש השנה וכך במשך שנים הוא משקה תמיד. אם הוא מתקלקל, האם אני יכול לתקן אותו ולהמשיך להשקות בעזרתו? או שאני צריך לחכות זמן רב שהעצים לא יושקו, עד שיהיו בגדר "לאוקומי" ואז אוכל לתקן את השענון?

ת. להתמתין עד שיהיה בגדר לאוקומי, ואז לתקנו.

ש. האם מותר לרכוש צמחים במשתלות למרות שצמחים אלו גודלו בשמיטה ולמקמם בתוך הבית, שהוא מצע מנותק? מה דין צמח שנרכש ללא מצע שתילה (חשוף שורש), האם מותר לטלטלו עד הגעתי הביתה ושם למקם אותו במצע מנותק?

ת. מותר. אבל אם יודעים בוודאות, שאותם צמחי שגודלו בעבירה, אין לקנות מהם, כדי שלא לסייע לעוברי עבירה.

ש. האם מותר לייבא מחו"ל צמחים/חלקי צמחים לצורך גידולם במצע מנותק?

ת. כן. בתנאי שהם כבר גדלו בעציצים או כבר נזרעו בעציצים, ועציצים אלו יוחנו על גבי מצעים מנותקים בארץ בתוך חממות.



ובהשלמה את שאיננו יכולים לשנות.

מי שלומד את הלכות השמיטה נתקל בעובדה נוספת, במבט ראשון נראה שאין שום שיטה שמצליחה לאפשר לנו לשמור את קדושת השמיטה בצורה שלמה, כלומר במה שאנחנו רגילים לקרוא "מהדרין". לכל שיטה יש דחקים ואילווצים אלא שהם נראים לה טובים יותר מדחקה ואילווציה של השיטה השנייה. נמצא שבמצווה זו אין לנו דרך להיות ממש מהדרין, ועלינו להכיר בכך שאנחנו מקיימים את המצווה בצורה בינונית בלבד. גם בכך יש לימוד חינוכי, עלינו מוטל להשתדל ככל יכולתנו אולם עלינו גם לקבל את העובדה שלא תמיד נצליח לקיים את הרעיון הגדול בצורה מושלמת. ומכאן אולי נדע להעריך ולכבד גם אנשים אחרים שאינם מקיימים את מצוות ה' ברמה גבוהה ובכל זאת הם מקיימים אותן ברמה נמוכה. ברוב המקרים רגילים להסתכל על אנשים אלו בעין רעה הבוחנת את החצי החסר של הכוס שבידם אולם אולי מעתה נדע להתבונן ולראות ככוס זו ולהעריך את החצי המלא שבה. הרי הקב"ה בוחן את מעשי בני האדם לא רק לפי תוצאותיהם אלא יש בידינו את הכלל הגדול שמלמד: "לפום צערא אגרא" (אבות ה, יט) כלומר הביצועים מוערכים גם לפי מידת המאמץ והצער שהושקעו בהשגתם, לכן אין אנחנו רשאים לדון אדם אחר עד שנגיע למקומו, עד שנדע עם איזה התמודדויות הוא נאבק במהלך כל יום של חייו ונוכל להבין איזה מאמצים הוא משקיע בכל מעשה שהוא מוציא מתחת ידיו.

יהי רצון שנצליח להפיק משנה קדושה זו קשר מחודש לארצנו הקדושה, שנדע לבנות את חיינו עם יותר עתים לתורה ונוסיף בה אהבת ישראל והודאה על כל השפע שזכינו לו מאת המקום ברוך הוא.

שנת השמיטה הגיעה ועלינו לבחון מה משמעותה בעבורנו. מי שעדיין מתפרנס מחקלאות מן הסתם יכול למצוא בה את אותם רעיונות שתמיד העלו המפרשים (מנוחת האדמה, הקדשת זמן לתורה וכדומה), אולם רובנו כיום מתפרנסים ממקצועות אחרים ונותרו לנו בעיקר ההלכות הנוגעות לדרך צריכת הגידולים בחנויות.

אמנם גם היום לא מעט אנשים מפתחים גינת נוי ליד הבית וגם בעלי המרפסות הפתוחות מטפחים בהן בעציצים צמחי נוי שונים, לאנשים אלו הלכות השמיטה מציבות הנחיות מגבילות ודורשות תשומת לב מיוחדת. אין מדובר בדרישה להגביל את טיפוח יופייה של ארצנו אלא ניתן לראות מהן שאיפה חינוכית האומרת שמעבר ליופי המתוכנן בעל הסדר הדקדקני יש גם יופי מתפרץ או צמיחה ייחודית שאיננה צפויה והיא דורשת מהאדם נכונות לקבל את הטבע כמות שהוא ולזרום אתו מבלי לשלוט בו ולהכתיב לו. ממש כמו ביום השבת שבו אנחנו מפסיקים ליצור וזוכים לחיות בלא שליטה אלא כחוויה שמאפשרת לאדם לעצור ולהינות מפרי עמלו הקודם, כך גם בשמיטה נלמד לחוות את הטבע בכוחותיו העצמאיים.

הרב סולובייצ'יק הסביר את התיאור הכפול של בריאת התורה בפתיחת ספר בראשית בכך שלכולנו יש אישיות כפולה ביחס לבריאה (איש האמונה הכודר), מצד אחד יש בנו רצון לשלוט ולהשתמש בעולם לצרכינו ומצד שני יש בנו הכרה שלעתים עוצמות הטבע וההתרחשויות שבו גדולות מאיתנו ועלינו לדעת לקבל אותן ולהשלים עמן. מצד אחד ניתנה לאדם רשות לרדות ביצורי העולם בכוח שכלו ומצד שני הוא מחפש בשכלו כיצד לשרוד את המגפות השטפונות ושאר ההפתעות שנקרות בדרך. לכן חשוב להתחנך לגישה משולבת שהתורה מציעה לנו, מצד אחד היא מאפשרת לנו לפעול ולעשות ומצד שני היא מצפה מאיתנו לקבל באהבה

לנו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו | מו"ר הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל



ש. למה הרב סמך על כך שיש להסתפק על הפירות אולי הם באו ממקום שלא נתקדש בקדושת עולי בבל, הרי כתוב על הארגזים מהיכן הם באו?

ת. אין לסמוך על מה שכתוב על הארגזים, כיון שידוע שמחליפים ומרמים מכל מיני סיבות.

ש. לכאורה הרי אין אנו יודעים מה הגבול המדויק של עולי בבל?
ת. על כל פנים מידי ספק לא יצאנו.

מתוך שו"ת טל יוסף, רנז-רנט

ש. מה דעת הרב ביחס להיתר מכירה?

ת. המכירה אינה מועילה כלל לדעת הרמב"ם, כי אין לגוי קנין להפקיע מידי קדושה. ולכן גם אין הברל ביחס לפירות בין של גוי או של ישראל, דגם פירות גויים לא יצאו מידי קדושתם. וההברל הוא רק לגבי ירקות, דעל הגוי לא גזרו גזירת ספיחין. וגם אין מושג כזה של אוצר בית דין, דהרמב"ם הכיר את התוספתא (שביעית, ח, א) ופירש אותה בענין אחר. אבל יש להתיר את כל הפירות והירקות, כיון שהאיסור הוא רק מדרבנן, ויש להסתפק לגבי כל ירק ופרי אם הוא בא מדרום לאשקלון או מצפון לעכו, ואז הוא לא נאסר. וכיון שיש לנו ספק, הרי זה ספק דרבנן ולקולא.

בית הדין לדיני ממונות

בראשותו של הרה"ג רצון ערוסי שליט"א
רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל

קורא לציבור הרחב להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.
יש אפשרות לערעור לפני הרכב נוסף.

לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד בכתב לבקשת בוררות, בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים.

בדואר אלקטרוני: bdmamonot@gmail.com בפקס: 1533-5351119
או לכתובת בית הדין לדיני ממונות: ת"ד 211 קריית אונו 55100



אנא תרמו בעין יפה להמשך
הפקת העלון

הליכות עם ישראל בנק לאומי
סניף 952 חשבון 702371/25